

Háborús konfliktus feldolgozása ifjúsági közösségben

Óravázlat felső tagozatos és
középiskolás diákokkal végzett
munkához

90 perc

<https://vertezdfel.blog.hu/>
2022.

A 2022 februárjában a szomszédos Ukrajna területén kitört háború – a két évvel korábban kialakult járványhelyzethez hasonlóan – mindannyiunk mentális egészségére hatással van.

A média és a közösségi oldalak készségi szintű használata, a folyamatos online jelenlét miatt a gyerekek számára is sokkal valóságosabbá, megfoghatóbbá vált a háború, foglalkoztatja őket a téma, információkhoz jutnak ezzel kapcsolatban.

Az alábbi óravázlat felső tagozatos és középiskolás diákokkal dolgozó pedagógusok, illetve ifjúsági segítők, ifjúsági szakemberek számára készült, akik fontosnak tartják, hogy adott kereteken belül beszéljenek a gyerekekkel a kialakult helyzetről, megismerjék a véleményüket, gondolataikat, valamint általános, átfogó ismereteket adjanak át nekik.

Alapelvek:

Az óravázlat az emberi jogok és a gyermekjogok nézőpontjából készült, ezek tiszteletben tartása a szükséges minimum a beszélgetés során a pedagógusok, szakemberek és a diákok részéről is.

Az óravázlat nem helyezi történelmi kontextusba sem a jelenleg zajló, sem más korábbi háborúkat. Célja a háborús helyzetek kialakulásának, folyamatának és következményeinek általános megértése, az ezzel kapcsolatos sarokpontok tisztázása, proaktív magatartás kialakítása.

Az óra során fontos mindvégig tiszteletben tartani a diákok véleményét, gondolatait, félelmeit. Nem tolerálható azonban semmilyen nép vagy népcsoport elleni uszítás vagy bűnbakképzés. Az órát tartó pedagógusnak, illetve szakembernek egyben erős moderátorként kell fellépnie, hiszen a gyerekek valószínűleg különbözően árnyalt véleményeket hoznak otthonról és a közösségi médiából is. Az óra során fontos szétválasztani a tényeket és a véleményeket, és megismertetni a diákokat a kettő közti különbséggel.

1. Keretek közös meghatározása

(5 perc)

Mivel a háború nagyon érzékeny téma, ami egyben nagyon sok indulatot is szül, fontos, hogy az óra elején szánjunk időt a foglalkozás kereteinek közös meghatározására. Az órát vezető pedagógus, illetve szakember segítségével a diákok fogalmazzák meg, hogy milyen szabályok szerint akarnak dolgozni, ezeket pedig írják fel egy jól látható felületre.

Ötletek:

Legyen szabály arra, hogy mi a teendő, ha valaki úgy érzi, hogy érzelmileg túlságosan megterheli a téma, például, hogy időt kérhet, kimehet a teremből egy kis időre, vagy akár ki is maradhat a feladatból. Legyen közösen meghatározott a véleményalkotás módja: a személyeskedés tiltása, az alapvető emberi jogokat tiszteletben nem tartó hozzászólások korlátozása. (Fontos szem előtt tartani, hogy sokan a feszültséget humorral, viccekkel próbálják oldani, ami nehéz helyzetekben nem mindig sül el jól. A pedagógus ismeri a diákokat, legyen figyelemmel az egyéni szükségleteikre és reakcióikra is.)

Kellékek:

flipchart-tábla, vagy egyéb falfelület, csomagolópapír, filctoll

2. A háború fája

(10 + 20 perc)

Osszuk a diákokat 2-4 kisebb csoportra, csoportonként adjunk nekik eszközöket a feladat megvalósításához. A feladat során egy „problémafát” fognak rajzolni, melynek törzse maga a háború. A gyökérzet szintjén gyűjtsék össze a kiváltó okokat, amik szerintük elvezethetnek egy háborúhoz. Fontos felhívni a figyelmüket arra, hogy itt nem kifejezetten a jelenlegi konfliktusról, hanem általánosságban a háborúról van szó. Amikor befejezték, kérjük meg őket, hogy térjenek át a „lombszintre”, és gyűjtsék össze az ezekből az okokból kialakult háború következményeit.

A csoportok ezután röviden prezentálják az eredményüket, a felsorolt okokat és következményeket jelenítsük meg egy jól látható felületen. A rövid prezentációk után adjunk lehetőséget arra, hogy további okokat és következményeket adjanak hozzá, illetve a teljes kép kialakulása után kérdezzük meg a véleményüket az eredményről. Bátorítsuk őket a véleményük elmondására és beszélgetésre.

Ötletek:

Az okok között megjelenhetnek az alábbi témák: területi követelések, nyersanyag iránti igény, vallási konfliktusok, etnikai konfliktusok, nyomásgyakorlás, stb.

A következmények szintjén megjelenhetnek az alábbi témák: gazdasági visszaesés, katonai áldozatok, civil áldozatok, menekülthullámok, infrastruktúra megszűnése, oktatási vészhelyzet, egészségügyi vészhelyzet, erőszak, nemi erőszak, új országhatárok kialakulása, stb.

Kellékek:

flipchart-tábla, vagy egyéb falfelület, csomagolópapír, filctoll

3. Hova tartozom?

(5-10 perc)

Mielőtt folytatnánk az előző feladat feldolgozását, érdemes közbeékelni egy gyors játékot, ami segít tisztázni a társadalmi csoportok fogalmát a diákokban.

Vezessük fel a témát: mindannyian különböző csoportokhoz tartozunk a társadalmon belül. Ezeknek a csoportoknak közös jellemzőjük, hogy tagjaira írott és íratlan szabályok mellett belső kódrendszerek, közös jelek, szokások, hagyományok is vonatkoznak.

Vannak csoportok, amikhez önszántunkból tartozunk vagy szeretnénk tartozni. Kérjük meg a diákokat, hogy hozzanak néhány példát erre a saját életükből.

(pl.: egy bizonyos zenekar vagy sportcsapat rajongói, valamilyen hobbit űzők, egyesületi tagok, stb.)

Vannak olyan csoportok is, amibe születésünk vagy valamilyen tulajdonságunk okán tartozunk. Kérjük meg a diákokat, hogy erre is keressenek példákat.

(pl.: család, kiskorú/gyerek, magyar, szemüveges, fiú/lány, stb.)

Bizonyos csoportokba tartozni azt is jelenti, hogy nehezebb életkörülményei vannak, mint másoknak, rájuk jobban kell vigyázni, jobban kell segíteni őket abban, hogy képességeiket kiteljesíthessék. Kérjük meg a diákokat, hogy gyűjtsenek össze néhány ilyen különleges helyzetben lévő csoportot!

(pl.: idősek, gyerekek, nők, fogyatékkal élők, menekültek, stb.)

Utána hagyjunk egy kis időt, hogy mindenki végiggondolja, hogy tenne-e valamilyen kiegészítést, illetve hogy ő maga milyen csoportokba tartozik.

Kellékek:

-

4. Csoportok és következmények

(5 + 20 perc)

Most pedig térjünk vissza a korábban együtt elkészített „problémafához”, és koncentráljunk az ott felsorolt következményekre. Újra osszuk 2-4 kisebb csoportra a diákokat, osszunk ki minden csoportnak megközelítőleg egyenlő mennyiségű cédulát, melyeken a felsorolt következmények szerepelnek. Kérjük meg őket arra, hogy elemezzék először a kisebb csoportokban, közösen ezeket az alábbi kérdések alapján:

Van-e olyan társadalmi csoport, amire ez a következmény negatív hatással van? Ha igen, mennyi ideig tarthat ez a negatív hatás? Van-e olyan társadalmi csoport, amire ez a következmény pozitív hatással van? Ha igen, mennyi ideig tarthat ez a pozitív hatás?

Kérjük meg a csoportokat, hogy prezentálják az elkészült elemzéseiket, és adjunk lehetőséget mindenkinek arra, hogy hozzászóljon a témához, kiegészítse az elhangzottakat. Írjuk fel a felsorolt társadalmi csoportokat egy falra ragasztott nagyméretű papír két felére, abból a szempontból vizsgálva, hogy negatív vagy pozitív hatást gyakorol-e rájuk az adott következmény. Értékeljük közösen az összesítést, kérjük meg a diákokat arra, hogy fogalmazzák meg a gondolataikat, véleményüket.

Kellékek:

flipchart-tábla, vagy egyéb falfelület, csomagolópapír, filctoll, post-it, tollak

5. Hogyan tovább?

(10 + 10 perc)

A feladat során a diákoknak lehetőségük nyílik arra, hogy az elhangzottakat követően megvizsgálják saját belső erőforrásaikat, és azt, hogy milyen eszközeik vannak arra, hogy megéljék és feldolgozzák a világban zajló háborús konfliktusokat. A feladat felvezetéseként jelöljük ki a terem egyik felét „kifelé forduló”, a másik felét „befelé forduló” területnek, és kérjük meg a diákokat, hogy helyezkedjenek el a térben úgy, hogy pozíciójukkal megjelenítsék, mennyire érzik magukat az órán elhangzottak alapján cselekvő, külvilág felé forduló, illetve elcsendesedő, belső világuk felé forduló fiatalnak.

Tudatosítsuk bennük még a feladat megkezdése előtt, hogy egyik oldal sem képvisel jó vagy rossz minőséget, hogy a mentális egészségük és egyensúlyuk fenntartása a legfontosabb! Személyiségüktől, körülményeiktől, hangulatuktól, aktuális élethelyzetüktől is függhet, hogy éppen melyiket érzik közelebb magukhoz, ráadásul bármikor meg is változhat – ez most egy pillanatkép.

Miután a diákok elhelyezkedtek a térben, osszuk őket pozíciójuk alapján két csoportra. Az a csoport, aki a terem „kifelé forduló” oldalán helyezkedett el, gyűjtsön a rendelkezésre álló idő alatt ötleteket arra, hogy milyen aktív módokat ismernek arra, hogy a világban lévő háborús helyzetben cselekedjenek, milyen mozgalmakat, tevékenységeket ismernek. (pl.: nemzetközi szervezetek ifjúsági egyesületei, önkéntes csoportok, online kampányok, stb.)

A másik csoportot pedig kérjük meg arra, hogy gyűjtsenek ötleteket arról, hogy mit lehet tenni akkor, ha túlterheltnek érzik magukat az információktól, és egy lélegzetvételnyi szünetre lenne szükségük. (pl.: közösségi oldalak időszakos korlátozása, meditáció, autogén tréning, szabadtéri sport, stb.)

A gyűjtés befejeztével mindkét csapat ossza meg azt, hogy mire jutottak, ezt összesítsük jól látható módon. Adjunk lehetőséget arra, hogy kiegészítsék az elhangzottakat, hozzáfűzzék saját véleményüket.

Kellékek:

flipchart-tábla, vagy egyéb falfelület, csomagolópapír, filctoll, post-it, tollak

6. Záró kör

(5 perc)

Menjünk egy kört zárásként, ahol mindenki elmondja, hogy hogy érezte magát a foglalkozáson, mit visz haza belőle. Itt már ne adjunk visszajelzést és ne indítsunk beszélgetést, csupán egy-egy mondatos lezárásokat kérjünk.

További hasznos anyagok a témában

I. Jogszabályok, háttéradatok a felkészüléshez

- Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
- Egyezmény a gyermek jogairól
- 1999. évi I. törvény a Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról és a Szerződés szövegének kihirdetéséről
- 1989. évi 20. törvényerejű rendelet a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. és II. kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről

II. Civil szervezetek, ifjúsági szervezetek

- Amnesty Youth Budapest
- Hintalovon Alapítvány Gyermekjogi Követek
- Magyar Ifjúsági Vöröskereszt
- UNICEF Magyarország Fiatal Nagykövetek

További hasznos anyagok a témában

III. Módszertani segítség

- Kompasz – Kézikönyv a fiatalok emberi jogi neveléséhez
- Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához
- Hintalovon Alapítvány: Hogy beszélj a gyerekeddel a háborúról

IV. Témával foglalkozó könyvek és könyvrészletek

- Aurélie Chien Chow Chine: Félek (3 éves kortól, kisgyerekeknek)
- Lucy Strange: A világítótorony legendája (10 éves kortól)
- Szabó Magda: Álarcosbál (18. fejezet, Zsuzsa levele) (12 éves kortól)
- Janne Teller: Ha háború lenne nálunk (14 éves kortól)
- Romain Rolland: Pierre és Luce (14 éves kortól)
- Myriam Revault d'Allonnes: Miért vannak háborúk?

Impresszum

Készítette: Kovács Anna Sára
vertezdfel@gmail.com